

పదవ తరగతి చదువుతున్న నాకు, ఆడది దాటిపోయిం తరువాత వెనక్కి తిరిగి ఆమెవేపు చూడాలనే కోరికని ఎవరికంటా పడకుండా తీర్చుకోవాలనే వయసు వచ్చింది.

ఒకటి రెండుసార్లు రమణమ్మను వంపు దగ్గర వీళ్ళు పట్టడం చూశాక ఎందుకో ఆమెను మరీ మరీ చూడాలనిపించింది. ఆమె ఒంగొని పని చేస్తుంటే నా గుండె గుబ గుబ లాడుతుంది. రమణమ్మ మా పని మనిషి రంగమ్మ కూతురు.

రంగమ్మకు సుస్తీగా ఉంటే పనిచేయడానికి రమణమ్మే మా ఇంటికొస్తుంది. రంగమ్మకు జబ్బులు రావాలని మొక్కేవాడి రమణమ్మను చూడ్డానికి, రమణమ్మ వయసు మహావుంటే పద్నాలుగు సంవత్సరాలుంటాయేమో?

రంగమ్మ పనిచేయడానికి మా ఇంటికొచ్చిన రోజు నాకు పని తగిలి పోస్టాఫీసుకి పోవాలన్నాస్తే రంగమ్మ ఇంటి ముందుగా పోవాలనిపించేది. స్నేహితుడి ఇంటికి వెళ్ళాలనిపిస్తే రంగమ్మ ఇంటిముందుగా పోవాలనిపించేది. రమణమ్మ కనిపిస్తుండేమోనన్న ఆశ, వంటిగా వాళ్ళింటి దగ్గర.

రమణమ్మ వాళ్ళ ఇంటిముందు ఏ ముగ్గులు పెడుతూనో కనిపిస్తే ఆమె పెట్టిన ముగ్గుల మీద నుండి నడిచివెళ్ళి ఆమెలోని కోపాన్ని చూడాలని ఆనిపిస్తుంది.

అవకాశం కుదిరే ఆమె కళ్ళతో నికి చూస్తూ - ఆమె కళ్ళు దించుకొనేవరకూ చూస్తూండేవాణ్ణి.

అమ్మకొమ్మ

కడలి నెలకరమణ

రోజూకంటే ఇప్పుడు 'ట్రేమ్'గా తయారయి రమణమ్మను పదే పదే చూడాలన్న కోరిక బలపడసాగింది. ఆమెను రోజుకో పర్యాయం అయినా చూడకపోతే ఏదో వెలితిగా ఉంటుంది.

ఆమెతో మాటలు కలుపుదాం అంటే సిగ్గుగా, భయంగా ఉంటుంది. ఎవరైనా చూస్తారేమోనని మరో వంక. ఆమెతో ఎదోటి మాట్లాడాలని, ఆమె వేపే అలా గంటలు తరబడి చూస్తూ గడిపేయాలని ఎన్నో ఆశలు.

స్కూలు నుండి ఇంటికొచ్చేసరికి అంట్లు తోముతూ రమణమ్మ కనిపించింది. ఆనందం నాలో నరనరానా ప్రవహించింది.

స్కూలు నుండి వస్తూ రమణమ్మ ఇంటి ముందునుండే వచ్చాను. రోజూ నేనొచ్చే దైముకి ఇంటిముందు కనిపించే రమణమ్మ

కనిపించకపోయే సరికి మనసు తెగ బాధ పడింది.

ఇంట్లో అంటు తోముతూ కనిపించేసరికి నన్ను నేనే మైమరచి పోయాను ఆ సంతోషంతో.

కాలి విక్కల పైదాకా పరికిణి ఎత్తి ఒళ్ళో దోపుకుంది. కాళ్ళకు పనిమి వన్నె పసుపు ఎక్కువే వూసింది.

నన్ను చూసి తోముతున్న గిన్నె పక్కవ పెట్టి పరికిణితో కాళ్ళను పూర్తిగా కప్పేసు కుంది. మునిముసిగా నవ్వుతూ.

ఆ సమయంలో ఆమెకు చూస్తుంటే ఏమో అయిపోవాలనిపిస్తోంది. మేడడు పనివెయ్యడం పూర్తిగా మానేసింది ఆమెతో ఒక్కమాట మాట్లాడకుండా గబగబ మెట్లెక్కి మేడమీద నా గదిలోనికి పోయాను విసురుగా, అయోమయంగా. ఆమె ఎదురుగా ఉంటే ఏం చేస్తున్నానో నాకే తెలీదు.

పుస్తకాలను తేబిల్ మీదకు విసిరేసి తల తొందరగా దువ్వుకున్నాను అర్థం, పర్థం లేకుండా

బాలగవీలోనికొచ్చి పెంట్లోనికిదూసాను. రమణమ్మ పని చేస్తూనే మధ్య మధ్య మేడ మీదకు చూస్తోంది. నన్ను చూసి తలదించు కుంది ఎందుకో.

అమ్మలోపల ఎవరితోనో మాట్లాడు తోంది. రమణమ్మవేపు నడిచాను. గుండెల్లో ఒకటే గుబులు.

రమణమ్మ నా వేపు కావాలనే చూడ్డం లేదు. దగ్గరకు వెళ్ళి కాళ్ళు కడుక్కోడానికి నీళ్ళిమన్నాను కొంచెం చొరవగా.

కాళ్ళు కడుక్కునే అలవాటు నాకు ఎక్కువగా లేదు. నీళ్ళు అందించింది రమణమ్మ. పేండ్ కొంచెం పైకెత్తి కాళ్ళమీద నీళ్ళు గుమ్మరించాను. కావాలనే, రమణమ్మ మీద నీళ్ళు తూలాలనే అలా చేశాను.

నీళ్ళు పడినా ఏంమాట్లాడలేదు రమణమ్మ. చెంబుని రమణమ్మ ప్రక్కనే దభేల్పడేసి వెళ్ళిపోవడానికి వెనుతిరిగాను.

“చిన బాబూ కాలికి బొల్లిలున్నాయి. సరిగ్గా కడుక్కోండి” పని మనిషి రంగమ్మ కూడా చినబాబునే విలిచేది నన్ను.

“నాకు కడుక్కోడం రాదు. కడిగిపెట్ట రాదూ?” అనేసాను ధైర్యంగా. రమణమ్మ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

“పని మనిషిచేత కాళ్ళుకూడా కడిగించు కుంటావ్? అంటూ అమ్మ రావడంచూసి బిక్కచచ్చిపోయాను.

పరుగుతో మేడమీదకు పోయాను. మేడ మీదనుండి తొంగిచూస్తే రమణమ్మ ముసి ముసిగా తనలో తాను నవ్వుకుంటోంది.

“త్వరగా కానీయ్ అంటు తోమడం మేం నీన్మాకెళ్తున్నాం” అన్న అమ్మ మాటలు విని ఓప్లాన్ వేశాను.

“రమణమ్మకు,

నువ్వంటే నాకు చాలా ఇష్టం. అమ్మా వాళ్ళు నీన్మాకెళ్తున్నారు. పది గంటలదాకా రారు. ఎలాగయినా నువ్వు రాత్రి ఎనిమిది న్నరకు నత్రం వెనక్కురా. అక్కడ నీతో చాలా మాట్లాడాలి వస్తావుగా మర్చిపోకు.

ఇట్లు

ఆర్. ఆనంతం”

ఉత్తరం రాసి మడిచి జేబులో పెట్టుకున్నాను. అర గంటలో అమ్మా పక్కంటి వాళ్ళు నీన్మాకి బయల్దేరి వెళ్ళిపోయారు. నన్ను అమ్మ రమ్మనిపిలిచింది, ఆ నీన్మానేను చూసేసాని తప్పించుకున్నాను. ఇంట్లో రమణమ్మ ఒక్కరే ఉంది. మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తోంది.

చిన్న గులక రాయితీని మేడమీద నుంచే విసిరాను గురితప్పలేదు. సరిగ్గా వెళ్ళి ఆమె పిరుదు మీద తగిలింది. తగిలిందగ్గర చేత్తో తడుముకుంటూ మేడమీదకు చూసింది. రమ్మని చొరవగా చెయ్యి ఊపాను.

రానన్నట్టు తల అడ్డంగా ఊపింది. ఏం జేస్తానో చూడు అన్నట్టు చూపుడు వ్రేలితో వార్పింగిచ్చాను.

అవేం లక్ష్యపెట్టకుండా మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తోంది రమణమ్మ. నా వైపు చూసి నప్పుడల్లా రమ్మని చెయ్యి ఊపుతూనే ఉన్నాను.

ఆఖరికి ఓ సారి ఎందుకన్నట్టు విడికిలి బిగించి సంజ్ఞ చేసింది. దగ్గరకు రా అని చెయ్యి ఊపాను.

మేడ దిగువ భాగం వరకూ వచ్చి 'ఏం' అంది. పైకిరా అన్నాను. నేను రాను అంటూ వెనక్కి తిరిగింది.

'ఆగాగు' అంటూ జేబులోని ఉత్తరాన్ని క్రింద పడేసాను. కాగితాన్ని అందుకొని విప్పిచూసి మడిచి జాకెట్టులో దాచుకుంది.

నరాలు జీవ్యమన్నాయి ఆ చర్యకు. వెంటనే స్ఫురించింది. "అరె" రమణమ్మకు చదువురాదే" అని. గబగబా మెట్లు దిగాను. అప్పటికే రమణమ్మ లేడిలా గొంతుతూ పారి పోయింది.

ఆ రాత్రంతా దిగులుగా వుంది మనసంతా. ఆ ఉత్తరాన్ని ఎవరికైనా చూపిస్తుందేమోనని, రభస జరుగుతుందేమోనని.

ఉదయం కొంచెం ఆలస్యంగా లేచాను. రాత్రి సరిగా నిద్ర పట్టలేదు. పట్టిన నిద్రలో అన్నీ రమణమ్మ కలలే

సాయంత్రం మళ్ళీ స్కూలు నుంచి ఇంటి కొద్దేసరికి రమణమ్మ గిన్నెల ముందుంది తోముతూ. ఆమెను చూసిన ఒక్కక్షణం కాళ్ళు తడబడ్డాయి. గుండె రుల్లుమంది. అమ్మ అలికిడేం వినిపించడం లేదు.

"అమ్మ ఎక్కడికి వెళ్ళింది?" చూడ్డానికి సిగ్గుగా ఉన్నా ధైర్యం చేసి అడిగేసాను.

"కామాక్షమ్మగారితో గుడి కెళ్ళారు." ఆ సమాధానం కొండంత ధైర్యాన్నిచ్చింది. రమణమ్మను కాళ్ళు కడుక్కోడానికి వీళ్ళిమ్మన్నాను. రమణమ్మ నీళ్ళు అందిస్తూ "రాత్రి రాలేదే?" అంది. స్థాణువై పోయానామె ప్రశ్నకు.

"ఆ... ఆ వుత్తరం ... వీకు చదువు" మాటలు తడబడ్డాయి.

మళ్ళీ ఆమె అంది "వ ర ల క్షి మా విన్ని కూతురే. ఎనిమిదిదాకా చదివింది. మా ఇద్దరి మధ్య దాపరికాలుండవు. అది మీ ప్రాసిన ఉత్తరం చదివి చెప్పింది. అది సరే కాని రాత్రి మీ కోసం ఎంతసేపు చూసానో. రాలేదే?" రమణమ్మ మాట్లాడుతుంటే ఆమె బుగ్గల్లో కెంపులు మెరిసాయి.

"రాత్రి నువ్వు వస్తావనుకోలేదు. అందుకే రాలేదు. ఈ రాత్రికి తప్పకుండా వస్తాను. మరి నువ్వు వస్తావా?" అన్నాను కాళ్ళు తడబడుతున్నా.

"వస్తానే. మీ అమ్మగారొస్తున్నారు. తొరగా మేడ మీదకు పొండి" అంది.

మేడ మీదకు ఒక్కగొంతులో పోయాను. నా ఆనందం మాటలలో చెప్పనలవికానిది ఒంటరిగా రాత్రి సమయంలో ఆడదానితో ఆ భావంతో ఎప్పుడూ కల్సుకోలేదు. అంతలోనే భయం, సిగ్గు, ధైర్యం వొణుకు.

రాత్రి ఎనిమిదయింది.

అనుకున్న ప్రకారం మరో అరగంటకు రమణమ్మ వచ్చింది. నిజంగా ఆ చిరు వెన్నెల్లో పాలరాతి బొమ్మలా అందాలు విరజిమ్ముతూ వచ్చి నా ప్రక్కనే నిచుంది.

నా కాళ్ళు చేతులూ, గుండె ఒకటే ఒణుకు. ఎలపు వొణుకు.

ఎలాగయితేనేం, మాటలు లేకుండానే ఆమె జబ్బల చుట్టూ చేతులు పోనిచ్చి గుండెలకు గట్టిగా అదుముకున్నాను.

రమణమ్మ గువ్వలా, పువ్వులాగా నా హృదయంలో ఒరిగి పోయింది.

పది గంటల వరకూ, ఆ సత్రం పచ్చిక మీద వెళ్లికిళ్లా పడుకున్న రమణమ్మ కళ్ళలోని చంద్రబింబాల్ని చూస్తూ గడిపాను.

ఉదయం లేవగానే పైకొచ్చి చూసే సరికి విక్కల పైదాకా పరికిణి బిగించి కల్లాపి జల్లుతోంది రమణమ్మ.

ఆమె విక్కలని చూసేసరికి నాలో నిగ్గు తెరలు కమ్మాయి. క్రిందికి వెళ్ళి మొహం కడుక్కొని ఆమె వైపు తలెత్తి చూసాను. బుగ్గమీద గాటు మా మొదటి రాత్రి స్మృతిగా అలాగే అది జీవిత కాలం ఉండిపోతుంది. శ్రీలో ఎంత అకర్షణ.

రెండు రోజుల కొకసారియినా సత్రంలో ఈ తతంగం జరుగుతూనే వుంది. రమణమ్మ అంటే ఓ ప్రత్యేకమయిన అభిమానం నా మనసులో ఏర్పడింది. అది అంతకంతకూ హెచ్చుతునే వుంది.

* * *

ఇంటర్ లో జాయినయాను పవహేను మైళ్ళున్న పట్నంలో. కాలేజిహాస్టల్లో దిగాను, రమణమ్మను మరిచిపోకుండానే.

మా కలయిక గురించి ఊళ్ళో చెప్పుకుంటున్నట్టు తెల్సింది. దొంగ పడ్డ ఆర్నెల్లకు కుక్క మొరిగినట్టు. మొదట ఆ మాటలకు బాధపడ్డా, తేల్చి తీసుకోవడం అలవాటు చేసుకున్నాను. కాలేజి నుండి వెళ్ళు దారికి నప్పుడల్లా ఇంటికి వెళ్ళాలనిపించినా ఊళ్ళో పుకారులను బట్టి వెళ్ళకుండా ఉండి పోయే వాడి.

మా ఇంటికి రమణమ్మ రావడం లేదని ఓ కురాడి ద్వారా తెలిసింది. రంగమ్మ చని పోయిందట. రంగమ్మ మొగుడు పకీరు

ఎక్కడో ఉండేవాడు. ఆ విషయం తెల్సుకొని వచ్చి రమణమ్మను బలవంతంగా లాక్కు పోయాడట ఏ ఊరో.

కాలేజీలో రోజులు యాంత్రికంగా గడుస్తున్నాయి. ఆ తరుణంలో ఉషతో పరిచయం ఏర్పడింది. కాలేజి లేనినాడు కూడా ఉష వాళ్ళింటి కెళ్ళి అదీ ఇదీ మాట్లాడి రావడం ఎందుకో హాయి అనిపించేది. ఆ హాయి సంవత్సరం తిరక్కుండానే ప్రేమగా మారి పెళ్ళిదాకా వచ్చింది. ఉషవాళ్ళ కులం మాదీ ఒకటే కావడం మూలంగా మా కుటుంబానికి సరిపోయే సంబంధంగా అమ్మావాళ్ళు భావించి పెళ్ళి జరిపేశాడు. ఊళ్ళో పాత పుకారు మూలంగా అమ్మ తొందర పడిందని నా ఉద్దేశం.

వెళ్ళయింతరువాత ఉష చదువు మానేసింది. హాస్టల్ విడిచి వేరే పోరనులో అద్దెకుంటూ చదువు-సంసారం వెలగ బెడు తున్నాను. ఇలా చెయ్యడానికి ముఖ్య కారణం అమ్మ. నా చదువు పాడయి పోయినా ఫరవాలేదని అమ్మ అభిప్రాయం.

ఇంటర్ తరువాత డిగ్రీలో చేరాను.

రమణమ్మ గురించి బాధగానే ఉంది మనసులో.

రమణమ్మను లాక్కెళ్ళిన పకీరు ఎవడికో ముడిపెట్టడానికి చూసాడట, రమణమ్మ ఎంత వారిస్తున్నా వినిపించుకోకుండా, బలవంతంగానే ఒకడు ఆమె మెళ్ళో కాకి కట్టాడట. రెక్కలు విరిచి కట్టి "కోభవం" గదిలోనికి రమణమ్మను నెట్టారట. మంగళ సూతం ఆ గదిలోనే తెంచి మొగుడి మొహాన కొట్టి—మీదికి ఆకలి నింపారా వస్తున్న మొగుడ్ని ఇనపరాడుతో కొట్టి అక్కడించి తప్పించుకొని మాయింటి కొచ్చేసిందట. పని మనిషిగా మళ్ళీ తీర్చి తాన్ని ప్రారంభించిందట. రమణమ్మకోసం తర్వాత అక్కడకు ఎవరూ రాలేదట.

ఇదంతా డిగ్రీ రెండవ సంవత్సరం చదువుతున్నప్పుడు తెల్సింది. ఇప్పుడు ఉషకు నాలుగో మాసం కూడా.

నన్ను చకితుణ్ణి చేసిన సంగతి మరొక టుంది.

ఆమెకు పెళ్ళి కాకముందే ఓ కొడుకు పుట్టి పోయాడట. ఆ కొడుకు నా మూలంగా పుట్టాడని కొందరను కున్నట్టు తెల్సింది. ఏమైనా నాకు రమణమ్మ విషయం చికాకుగా తయారయింది.

పండగలకూడా సొంత ఊరు వెళ్ళాలంటే ఏదో దిగులుగా ఉండేది. ఎక్కడ రమణమ్మ కన్పిస్తుందోననీ భయం.

అమ్మావాళ్ళూ ఈ పండక్కి తప్పకుండా రావాలని రాసారు. అయిష్టంగానే ఉషతో బయల్దేరాను.

ఇంటికి వెళ్ళగానే నాకు ముందుగా కన్పించింది రమణమ్మ. ఆమెలో పూర్వకళ లేనేలేదు. జారిపోయిన యవ్వనం, కళ్ళ క్రింద నలుపు, కాయకష్టం చేత నునుపు తగ్గిన శరీరం. ఎక్కడా నెక్స్ను ప్రేరేపించే నాజూకుతనం ఆమెలో లేదు.

ఆమెను చూస్తుంటే ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్టుండేది. నన్ను చూస్తున్న ఆమెకళ్ళలో ఎందుకో "మెరుపు" కన్పించేది. సాయం త్రం వరకూ ఇద్దరం చాలాసార్లు తారసపడ్డప్పటికీ పలకరించుకో లేదు.

సాయం సంద్య చీకట్లు అలుమాకుంటుండగా రమణమ్మ గబగబ నేనున్న మేడ మీదకు వచ్చి ఒక చీటిని ఒళ్ళోకి విసిరి వచ్చిన వేగంతో దిగిపోయింది.

ఈ హఠాత్సంఘటనకు హఠాశుద్దయాను.

ఆమె విసిరిన చీటిని విప్పాను.

"నేననుకున్నట్టే వచ్చారు. మీ పెళ్ళి అత్త వారింట్లో అయిందట అప్పుడు నేను

లేను. నా గురించి మీకు తెలిసే వుంటుంది. అంచేత రాలేకపోయాను. ఈ రెండేళ్ళలో అప్పుడప్పుడొచ్చినా నాకు కనిపించకుండానే పోయేవారు. ఈ జన్మకు మీతో మాట్లాడం పడదనుకున్నాను. మిమ్మల్ని మళ్ళీ చూస్తానో లేదో అనుకున్నాను. కాని మీ అమ్మగారు "గట్టిగా రాస్తాను ఈ పండక్కి రమ్మన" మని ఎవరితోనో చెప్పడం విని పొంగి పోయాను. మీకు తెలుసోతెలీదో నాకో కొడుకు పుట్టాడు మీ వల్ల. కానీ పెంచే యోగ్యత లేకపోయింది. మీకు పండంటి బిడ్డ కలగాలి.

మీతో ఎన్నో మాట్లాడాలని ఉంది. ఈ ఉత్తరం వెళ్ళయి కాపురం చేసునుంటున్న వరలక్ష్మి చేత రాయిస్తున్నాను, సిగ్గు ఒదిలేసి. రాత్రి ఎనిమిదిన్నరకు సత్రం వెనక్కు రండి ఎన్నో మాట్లాడాలి. వస్తారని చూస్తాను.

మీ

రమణమ్మ."

ఉత్తరం చదివే సరికి ఎవరో కడుపులో చేయి పెట్టి దేవినట్లయింది.

మనసుకూ నాకూ జరిగిన సంఘర్షణ అనంతరం—అనంతమే గలిచాడు.

ఉషను కేకేసి 'రెడీ' కమ్మన్నాను.

"ఎక్కడికండీ టైము ఆరయితే" అంది.

"ముందు డ్రెస్ చేసుకో" అరిచాను.

భయంగా పోయి డ్రెస్సు చేసుకొచ్చింది. వెళ్ళి రిజాలో కూర్చున్నాం.

రిజా కదిలింది.

మనసులో అన్నీ రమణమ్మ ఆలోచనలే.

రిజాని పంపేసి బాల్కనీ టిక్కెట్స్ ఇచ్చే బుకింగ్ వేపు నడిచాం—నేను ఉషా కలిసి లక్ష్మీటాకీస్ ఆవరణలో. *